

Илж. Зоран Стојковић
Војислав Васић
Биолошки завод — Титоград

Зоналност у орнитофауни сјеверне обале Скадарског језера

— прилог познавању орнитофауне Скадарског језера —

Увод

Скадарско језеро је, због својих специфичности, захвалан објект за природњачка истраживања. Присуство једног тако великог воденог басена у, иначе аридном, медитеранском подручју, обећава богат и разноврстан живи свијет. При нормалном водо-стају, површина Скадарског језера износи око 350 km². Језеро се простира у правцу NW—SE, паралелно с обалом Јадранског мора, од којег је одвојено планинама Суторманом и Румијом. Постоји велика разлика између сјеверне обале језера, која се наставља у пространу Зету и подложна је у великој мјери поплавама, и осталих дијелова обала, који су каменити и стрми, изузев у неким заливима.

У овом подручју влада медитеранска клима и врло мало одступа од климе оближњих приморских крајева. Љета су жарка а зиме благе. Најхладнији мјесец, јануар, има средњу температуру око 5,5°, а најтоплији, јули око 26°. Међутим, у јануару температура изузетно падне и на — 13°, а у августу се попне и до 40°. Количина атмосферског талог износи око 1 500 mm годишње, али није равномјерно распоређена током године. Кише падају углавном током хладнијег дијела године док су љета изразито сушна. Тако, прва и последња три мјесеца у години падне 70% талог. Због таквог распореда падавина језеро добија од јесени до прољећа веома велике количине воде. Једина отока језера, Бојана, није у стању да пропусти сву ту воду благовремено, по-

готово откако је један крак ријеке Дрима почео да засипа њено корито. Услијед тога ниво језера током године варира од 2—5 m, што значи да плави огромне површине уз сјеверну ниску обалу. Због таквог, иако врло благог нагиба обале, различите њене зоне изложене су у различитој мјери плављењу, што изазива и зонални распоред биоценоза. Зоналност је нарочито упадљива у дистрибуцији биљних врста и заједница (Черњавски, Гребеншчиков и Павловић 1949).

У овом раду смо пошли од претпоставке да и птичји свијет подлијеже зоналном распореду на сјеверној обали Скадарског језера. Циљ нам је био да утврдимо на који начин и у којој мјери је та зоналност изражена и да, истовремено, упознамо састав орнитофауне тог подручја у репродуктивној сезони.

Плавни подручје сјеверне обале језера пресијеца више рјечица чији је правац управан на пружање обале, а тиме и појединих зона које се сукцесивно смјењују. Једна од њих, Гостиљска ријека, изабрана је као пут којим ће се извршити екскурзија. Идући цијелим током ове ријеке морали смо пресећи све обалске зоне и све важније биотопе. Истовремено, то је био једини начин да обиђемо веће пространство у вријеме када су дијелови с дублом водом због густине вегетације непроходни за чамце а поплавлени дијелови с плићом водом толико расквашени да се не може ићи пјешке. Међутим, цијела Гостиљска ријека је пловна за мали рибарски чун с лаким висећим мотором, који је употребљен у овој екскурзији, обављеној 1. маја 1968. године. У екскурзији су учествовала оба аутора. Обилазак терена је трајао од 10 до 15 h. Тога дана вријеме је било стабилно. Ујутро је било претежно ведро (cumuli) и тихо, уз слаб вјетар променљивог правца цијелог дана. Небо изнад језера је било ведро а изнад околних планина облачно (cumuli и cumulonimbi). У 13 h температура ваздуха била је 23,20°C а воде 22,60°C.

Приликом екскурзије коришћен је метод трансекта. Узимајући су подаци фреквенције, а исто тако и социјалности.

Карактеристике проучаваног подручја — подјела на зоне и биотопе

Као што смо већ рекли, Гостиљска ријека протиче кроз плавни подручје сјеверне обале Скадарског језера, кривудавајем током дугим око 4 km, у правцу Сјевер—Југ. Извире јужно од села Шушуња, из засеока Веље Њиве. Улива се у Скадарско језеро 4 km источно од Доње Плавнице. Цијелим током то је мирна равничарска ријека, широка 4—8 m, дубока у пловном дијелу 50—200 см. Вода у ријеци је много хладнија и бистрија од језерске.

Сл. 1. Живописни предјели средњег тока Гостиљске ријеке.
The picturesque landscape of the middle part of Costiljske rijeke.
(Фото: Инж. Стојковић)

Права сјеверна обала језера и не постоји јер се граница његове воде у току једне године помјера и до 5 km мјестимично. Услијед тога различите зоне имају током године различити водни режим и, као последица тога, насељене су различитим живим свијетом. Најочљивија зоналност вегетације може да послужи као индикатор за разликовање појединих зона и биотопа у њима.

На основу различитог режима воде можемо разликовати следеће зоне:

1. ЗОНА ТРАЈНЕ ЈЕЗЕРСКЕ ВОДЕ

Ни за вријеме најнижег водостаја одавде се вода не повлачи. У вријеме екскурзије вода је била дубока 1—3 m. Дно је на овим мјестима покривено сивим минерализованим муљем.

За ову зону су карактеристичне врсте које храну налазе ронећи, пливајући или у лету с површине воде:

Podiceps cristatus	Fulica atra
Podiceps ruficollis	Larus argentatus
Phalacrocorax carbo	Chlidonias niger
Phalacrocorax pygmaeus	Chlidonias leucopterus
Pelecanus crispus	Sterna hirundo
Aythya nyroca	

У овој зони могу се разликовати два биотопа, сваки са посебном орнитофауном:

а. Биотоп отворене воде језера

Овај биотоп обухвата најдубље дијелове језерске воде. Вегетација је искључиво субмерзна. Међу макрофитском вегетацијом најчешће су слједеће врсте*): таласиња (*Potamogeton* sp.), клоцањ (*Myriophyllum verticillatum*), поводњак (*Ceratophyllum demersum*) и др. На дан 1. маја 1968. год. овај биотоп је на први поглед био распрострањенији него што је у ствари, јер су поплавлени дијелови неких других биотопа имали сличан изглед. Слједеће виђене врсте сматрано карактеристичним за овај биотоп:

Podiceps cristatus	Larus argentatus
Phalacrocorax carbo	Sterna hirundo

б. Биотоп „ливада“ лопуха

Плићи дијелови језера, који се обично налазе уз обалу, карактеришу се флотантном вегетацијом. Преовлађују разне врсте лопуха (*Nymphaea alba*, *Nuphar luteum* и *Limnanthemum nymphoides*) и касорања (*Trapa* sp.). Оваква вегетација је мјестимично тако густа да онемогућава пловидбу чуном. У овом биотопу у доба екскурзије многа мјеста су имала изглед претходног биотопа, јер услед високе воде и због нешто закашњелог почетка вегетационе сезоне, флотантни листови водених биљака нијесу потпуно избили на површину. Услед тога неке врсте из претходног биотопа нађене су и овдје у приличном броју. Карактеристичне врсте:

Podiceps ruficollis	Fulica atra
Phalacrocorax pygmaeus	Chlidonias niger
Aythya nyroca	Chlidonias leucopterus

*) Подаци о вегетацији узети су углавном из рада Черњавског, Гребеншичкова и Павловића, 1949.

2. ЗОНА ПОВРЕМЕНО СУВИХ МОЧВАРНИХ ТЕРЕНА

За вријеме најнижег водостаја вода се одавде повлачи, али тло остаје увијек влажно. На дан 1. маја 1968. године вода је на овим мјестима била дубока просјечно око пола метра. Тло је покривено слојем сивог минерализованог муља.

За ову зону су карактеристичне врсте које траже плићу воду, као и оне које траже вегетацију на којој могу стајати:

Ardea purpurea
Ardeola ralloides

Circus aeruginosus
Acrocephalus arundinaceus

Тешко је издвојити карактеристичне врсте ове зоне јер је она гњезддилиште многих врста карактеристичних за друге зоне док, с друге стране, многе врсте карактеристичне за ову зону одлазе да траже храну у другим зонама.

И у овој зони можемо разликовати два биотопа:

а. Биотоп тршњака

Терени с плићом водом, који повремено, преко љета, остају на сувом, обрасли су емерзном вегетацијом од сљедећих врста: рогоз (*Typha angustifolia*), трска (*Phragmites communis*) и сита (*Scirpus lacuster*). Ту су карактеристичне врсте гњездилица:

Ardea purpurea
Circus aeruginosus

Acrocephalus arundinaceus

б. Биотоп мочварних ливада са остацима врбака

Овај биотоп је распрострањен на најплићим дијеловима ове зоне. Сваког љета, за вријеме најнижег водостаја, вода се повлачи и оставља веома расквашене бујне ливаде. У вријеме када је вршена екскурзија само врхови биљака вирили су из плитке воде. Ливаде се састоје од барских киселих трава као што су барац (*Bolbochoenus maritimus*), рогоз (*Typha angustifolis*) и шаша (*Carex elata*). Овдје, у плиткој води траже храну многе мочварне птице из околних биотопа. Карактеристичне су:

Ardea purpurea

Ardeola ralloides

3. ЗОНА ВОДОПЛАВНИХ ТЕРЕНА

То су терени који су стално влажни и које језерска вода сваке године плави. Земљиште је забарени алувијум.

Прије него што је шума исјечена овај појас је био покривен водоплавном шумом од врба (*Salix alba* и *Salix fragilis*) и јасена

(*Fraxinus oxycarpa*), од које су данас остали пањеви, усамљено дрвеће и шумарци. Тло покривају ливадске врсте лисичји реп (*Alopecurus utriculatus*), каћунак (*Orchis laxiflora*), дремовац (*Leucocium aestivum*), боквица (*Plantago lanceolata*) и ливадарка (*Poa palustris*). По нашем мишљењу, цијела зона представља јединствен биотоп водоплавних ливада и врбака и не треба да се даље дијели.

Сл. 2. Зона водоплавних терена
The zone of overflowed areas.

(Фото: Инж. Стојковић)

У доба када је екскурзија вршена многи дијелови ове зоне били су још сасвим под водом иако се ниво језера почео спуштати. Сљедеће врсте сматрамо карактеристичним:

Ardea cinerea
Egretta garzetta
Plegadis falcinellus
Tringa glareola

Tringa totanus
Tringa hypoleucos
Passer hispaniolensis
Motacilla flava

4. ЗОНА ПОВРЕМЕНО ПЛАВНИХ ТЕРЕНА

Ова зона је обично ван домашаја поплава, осим за вријеме изузетно високог водостаја. Земљиште је алувијум на којем је некада била густа храстова шума (д у б — *Quercus robur* ssp. *scuta-*

gensis). Међутим, данас је та шума скоро потпуно уништена и на њеном мјесту се данас налазе пашњаци, вртови, виноград и воћњаци. Осим дубова, од шумског дрвећа су, у групама или појединачно, остала стабла бријеста (*Ulmus campestris*), топола (*Populus alba*), затим јасена и врба. Цео крај је испресјечан густим живим оградама састављеним од разних врста жбуња и повијуша: курике (*Evonimus europaea*), дријена (*Cornus sanguinea*), трњине (*Prunus spinosa*) и др. и луштике (*Periploca graeca*), купине (*Rubus ulmifolius*) итд. Пашњаци су покривени густом травом састављеном од врста: љуљ (*Lolium perenne*), овсик (*Bromus mollis*) и др. Иако разноврсна, ова зона се не би могла диференцирати на биотопе, већ чини јединствен биотоп пашњака, вртова и воћњака са остацима храстових шума. Карактеристичне врсте:

Falco subbuteo
Falco tinnunculus
Coturnix coturnix
Streptopelia turtur
Oriolus oriolus
Corvus cornix
Pica pica
Parus major
Aegithalos caudatus

Turdus merula
Cettia cetti
Hippolais pallida
Sylvia communis
Sylvia atricapilla
Muscicapa striata
Ficedula albicollis
Passer domesticus

Сл. 3. Обала Гостиљске ријеке у повремено плавној зони.
 The bank of Costiљske rijeke in periodical overflown area.

(Фото: Инж. Стојковић)

6. *Ardea cinerea* L.

Сива чапља

Сива ујноша, Чапља

Честа птица по водоплавним и мочварним ливадама. Лови стојећи на једном мјесту у плиткој води или на неком врбовом пању. Судећи по сталном прелијетању, у ово вријеме има младунце.

7. *Ardea purpurea* L.

Црвена чапља

Црвена ујноша, Чапља

За разлику од претходне врсте, најчешћа је у тршћацима, јер је у стању да стоји на трсци (својим дугачким прстима обухвати неколико стабљика трске који се, под њеном тежином савију у хоризонталан положај) и одатле вреба плијен. Задржава се у паровима и појединачно.

8. *Egretta garzetta* (L.)

Мала бијела чапља

Бијела чапљица

Задржава се у зони повремено плавних терена. За разлику од претходних врста, приликом лова обично полако хода, а не стоји на једном мјесту у чекању да јој се нешто приближи. И код ње је примјетан интензиван прелет. Креће се појединачно и у паровима.

9. *Ardeola ralloides* (Scop.)

Жута чапља

Жута чапљица

Обична је појава на мочварним ливадама уз ријеку. Виђена је увијек појединачно. У мањем броју има је и по „ливадама“ лопуха.

PLATALEIDAE

1 врста

КАШИКАРЕ

10. *Plegadis falcinellus* (L.)

Ражањ

Ражањ, Кања

Једно јато и неколико појединачних примјерака виђено је на водоплавним ливадама. Ту у плиткој води дугим кљуновима траже храну.

ANATIDAE

3 врсте

ПАТКЕ

11. *Anas penelope* L.

Патка звиждарка

Један пар је виђен у водоплавним ливадама у средњем току Гостиљске ријеке. Није искључено да се ту гнијезди.

12. *Aythya nyroca* (Guld.)

Патка црнка

Главоц

Ово је најчешћа врста патака у овом периоду. Многобројни парови су виђени око доњег тока Гостиљске ријеке, у биотопима с флотантном, емерзном и барсколивадском вегета-

цијом. У нешто мањем броју има их и по водопадним ливадама. Ту се, вјероватно, и гнијезде.

13. *Aythya fuligula* (L.)

Ђубаста патка

Главоц

Један једини мужјак виђен је на отвореној води језера близу ушћа Гостилске ријеке. Вјероватно се ради о јаловом или болесном примјерку који није могао да напусти зимовалиште.

FALCONIDAE

3 врсте

ГРАБЉИВИЦЕ

14. *Circus aeruginosus* (L.)

Еја мочварица

Орлуг

Појединачни примјерци и парови виђани су у лету изнад свих биотопа отвореног типа, који су у ово вријеме били под водом. Вјероватно се гнијезде у тршћацима.

15. *Falco subbuteo* L.

Соко ластавичар

Соко

Један примјерак виђен је изнад биотопа пашњака и шума-рака. Ту има веома погодне услове за гнијежђење и исхрану.

16. *Falco tinnunculus* L.

Вјетруша

У истом биотопу као и претходна врста посматрана је и једна индивидуа ове грабљивице.

PHASIANIDAE

1 врста

КОКОШИ

17. *Coturnix coturnix* (L.)

Препелица

Препелица

Веома је честа по ливадама и пашњацима који нијесу поплавлени. Њихов глас се свуда чује.

RALLIDAE

1 врста

БАРСКЕ КОКЕ

18. *Fulica atra* L.

Лиска

Баљошка, Баљуша

То је најчешћа птица у биотопима с флотантном вегетацијом, а има је и у осталим биотопима с дубљом водом. Задржава се у мањим групама, паровима и појединачно. Изгледа да гнијежђење још није почело.

SCOLOPACIDAE

3 врсте

ШЉУКЕ

19. *Tringa glareola* L.

Прудник мигавац

20. *Tringa totanus* (L.)

Црвеноноги прудник

21. *Tringa hypoleucos* L.

Полојка

По један примјерак од све три врсте виђен је уз Гостилску ријеку у зони водопадних терена. Не може се знати да ли

су то примјерци на сеоби или припадају популацији која се у овом подручју гнијезди.

LARIDAE

5 врста

ГАЛЕБОВИ

22. *Larus argentatus* Pontopp.

Сребрнасти галеб

Већи алеб

Чест је у биотопу отворене воде језера. Креће се појединачно, у паровима и мањим групама. Изгледа да се не гнијезди на језеру, иако га има преко цијеле године у приличном броју.

23. *Larus canus* L.

Сиви галеб

Један једини примјерак виђен је на отвореној води језера. Вјероватно се ради о неком лутајућем примјерку.

24. *Chlidonias niger* (L.)

Црна чигра

Честа је у биотопима с флотантном вегетацијом. Ту лови инсекте с површине воде и лишћа лопуха. То је веома друштвена врста.

25. *Chlidonias leucopterus* (Temm.)

Бјелокрила чигра

За ову врсту важи све што смо рекли за претходну, само што је мало чешћа од ње. Обје врсте се гнијезде у биотопу „ливада“ лопуха.

26. *Sterna hirundo* L.

Обична чигра

За разлику од претходних врста, тражи слободну, необраслу површину воде. Зато је најчешћа на отвореној води језера, али је има и у биотопу водоплавних ливада, на оним мјестима која су још под водом.

COLUMBIDAE

1 врста

ГОЛУБОВИ

27. *Streptopelia turtur* (L.)

Грлица

Честа птица биотопа који су ван домањаја сезонских поплава. Виђа се појединачно и у паровима. Парење је у току.

CUCULIDAE

1 врста

КУКАВИЦЕ

28. *Cuculus canorus* (L.)

Кукавица

Кукавица

Глас ове птице чули смо у шумарцима изван плавне зоне. Противно очекивању, ова птица је била ријетка.

- ALCEDINIDAE 1 vrsta ВОДОМАРИ
29. *Alcedo atthis* (L.)
Водомар
 Виђен је у средњем току Гостилске ријеке, гдје су обале стрме с врбама наднесеним над водом, што му омогућава да лови ситну рибу а у земљаним одсјецима прави гнијездо.
- HIRUNDINIDAE 3 врсте ЛАСТЕ
30. *Hirundo rustica* L.
Сеоска ласта **Ластавица**
 Велики број ових птица надлијеће цијело подручје. Гнијезде се по околним насељима.
31. *Delichon urbica* (L.)
Градска ласта
 Један пар је летио изнад пашњака, шумарака и воћњака близу изворишта Гостилске ријеке.
32. *Riparia riparia* (L.)
Брегуница **Брегоч**
 Честа је изнад свих биотопа који су под водом. Креће се у јатима. На самим обадама Гостилске ријеке нијесмо пашли колонију.
- ORIOOLIDAE 1 vrsta ВУГЕ
33. *Oriolus oriolus* (L.)
Вуга **Фуга**
 Карактеристична је за остатке шума, нарочито у последњој зони. По пјесми и осталом понашању може се закључити да се ове птице налазе у репродуктивној фази.
- CORVIDAE 3 врсте ВРАНЕ
34. *Corvus cornix* L.
Сива врана **Врана**
 Појединачно и у паровима надлијеће све биotope, али је највише има у последњој, неплавној зони, гдје се и гнијезди.
35. *Corvus monedula* (L.)
Чавка
 У биотопу пашњака, остатака шума, вртова и воћњака виђено је неколико парова ових птица. Иако је чавка примарно птица каменитих литица, није искључено да се гнијезди и овдје, у дупљама неких старијих стабала.
36. *Pica pica* (L.)
Сврака **Сврака**
 Ова врста се задржава у водоплавним и неплавним подручјима, а избјегава мочварне дијелове обале језера. Није честа. Обично се виђа у паровима и појединачно.

37. *Parus major* (L.)**Велика сјеница**

Појединачно је налажена по остацима шума, гдје се, вјероватно, и гнијезди. Прије крчења шума можда је била чешћа, али данас спада у рјеђе врсте.

38. *Aegithalos caudatus* (L.)**Дугорена сјеница**

Ријетки парови ових птица виђају се по шумарцима у последњим двијема зонама. Оне се ту вјероватно и гнијезде.

39. *Turdus merula* (L.)**Кос**

Један мужјак је примјећен у живој оградџи у горњем току Гостиљске ријеке (у зони повремено плавних терена).

40. *Cettia cetti* (Temm.)**Свиласти цврчић**

Једноставна пјесма ове птице чује се из скор осваког жбуна у зони повремено плавних терена. По неки примјерак се може наћи и у водоплавној зони у шикари младих врба.

41. *Acrocephalus arundinaceus* (L.)**Велики трстењак**

Неколико пута је забиљежен за биотоп тршњака, у којем се и гнијезди.

42. *Hippolais pallida* (H. & Ehr.)**Сиви вољић**

Пјесма сивог вољића чује се из најгушћих живих ограда повремено плавне зоне у којој се и гнијезди. Само у ријетким приликама га је могуће видјети.

43. *Sylvia atricapilla* (L.)**Црноглава грмуша**

Само једном смо чули пјесму мужјака црноглаве грмуше у шумарку у горњем току Гостиљске ријеке.

44. *Sylvia communis* Lath.**Обична грмуша**

Парови и појединачни примјерци који пјевају често се могу видјети по жбуњу и живим оградама које пресијецају пашњаке у зони повремено плавног подручја.

MUSCICAPIDAE 2 врсте МУХАРИЦЕ

45. *Muscicapa striata* (Pallas)

Сива мухарица

Само у два наврата виђени су усамљени примјерци ове врсте на дрвећу које се надноси над Гостиљском ријеком у њеном горњем току. Вјероватно да су ово птице на сеоби.

46. *Ficedula albicollis* (Temm.)

Бјеловрата шарена мухарица

Само једног мужјака видјели смо у биотопу пашњака, вртова и воћњака с остацима шума. Вјероватно се и ова врста налази на сеоби.

MOTACILLIDAE 2 врсте ПЛИСКЕ

47. *Anthus trivialis* (L.)

Планинска трептељка

Један примјерак је забиљежен у влажним ливадама повремено плавне зоне. Сигурно је да се ова, код нас планинска врста овдје налази на сеоби.

48. *Motacilla Flava feldegg* Michaelles

Црноглава жута плиска

Има је по свим ливидама, али је најчешћа на водоплавним ливадама са којих се вода тек повукла. Креће се обично у паровима, што говори о почетку гнијезђења.

EMBERIZIDAE 1 врста СТРАДИЦЕ

49. *Emberiza calandra* (L.)

Велика страдица

Најчешћа птица по свим ливадама и пашњацима који нијесу били поплавлени. Многобројни мужјаци пјевају на врховима нижег дрвећа и жбуња. Посматрани су како у паровима, тако и појединачно.

PLOCEIDAE 2 врсте ТКАЉЕ

50. *Passer domesticus* (L.)

Домашни врабац

Парови и мања јата виђају се по шумарцима и пашњацима повремено плавне зоне. Често се налази у друштву са сљедећом врстом.

51. *Passer hispaniolensis* (Temm.)

Шпански врабац

Чешћи је од претходног и гравитира више водоплавним шумарцима. Иначе, у свему се понаша као претходна сродна врста. Гнијезди се у колонијама на гранама неког вишег дрвета.

Дискусија

Као што смо на почетку рада претпоставили, зоналност орнитофауне сјеверне обале Скадарског језера јасно је изражена. Она се састоји у томе што се, идући од отворене воде језера према копну, састав птичјег свијета мијења и то у смислу смањивања броја пучинских и барских врста, а повећања броја копнених.

Приликом подјеле подручја сјеверне обале језера на зоне и биотопе руководили смо се првенствено годишњим режимом воде и као последицом тога, флористичким саставом. Обично се сматра биљни покривач индикатором за еколошке услове једног подручја (педолошке, климатске, итд.), па се вегетација узима као главни и најевидентнији критериј за издвајање појединих биотопа. У нашем раду примијењен је исти метод. Међутим, током рада показало се да, у случају птица, тај метод није увијек погодан. Наиме, распоред биљног покривача састављеног од форми непокретних у локомоторном смислу, подлијеже утицајима (у овом случају режиму воде) током цијеле године (или бар током вегетационе сезоне), а распоред птичијег свијета састављеног од веома вагилних форми зависи умногоме и од тренутних услова средине. На примјер, несити птице које траже отворену воду, у зависности од водостаја налазе се чак и у биотопима у којима их нормално не би могло бити, чак и у шумским биотопима. Слично је и са многим другим воденим и барским врстама. Разумљиво да и цјелокупни годишњи режим вода у великој мјери посредно диктира распоред птичјег свијета сјеверне обале језера. Велики број врста остаје вјеран свом вегетацијском оквиру без обзира на ниво воде. На примјер, шумске, арбориколне врсте, као што је сјеница, остају у шуми и када је тле поплављено и када је суво.

Тренутни састав орнитофауне, на дан првог маја 1968. године показује присуство извјесног броја врста које нијесу значајне за подручје Скадарског језера. То су углавном птице сјевернијих или планинских крајева, некимa још траје сеоба, а друге су залутале или болесне индивидуе.

Данашњи састав орнитофауне обалског подручја сјеверног дијела језера резултат је умногоме промјена које је проузроковао човјек. Већ смо рекли да је некада обала језера на овом дијелу скоро читава била покривена шумом. Сијечењем те шуме проширене су површине под разним врстама ливада, што је омогућило насељавање већег броја ливадских врста птица, које данас дају печат тој орнитофауни. С друге стране, те секундарне ливаде проширане су остацима шума у виду мањих шумарака, појединих стабала и живих ограда, што даје услове за опстанак извјесног броја шумских врста птица.

З а к љ у ч ц и

— Орнитофауна сјеверне обале Скадарског језера показује изразит зонални распоред, чији је основни узрок градијент влажности појединих зона.

— При томе се све врсте не понашају подједнако; распоред извјесног броја зависи од режима воде током цијеле године, а других од тренутног водостаја.

— Орнитофауна повремено суве, водоплавне и повремено плавне зоне двојаког је поријекла: примарна шумска фауна је редукована а на њен рачун је проширена фауна отворених терена.

ЛИТЕРАТУРА

1. Радусиновић Павле: Скадарско језеро и његов ободни појас, Титоград, 1964.

2. ЧерњаВСКИ Павле, Гребеншичковић Олег и Павловић Загорка: О вегетацији и флори Скадарског подручја. Гласник природњачког музеја српске земље, серија Б — биолошке науке — књига 1 и 2, Београд, 1949.

ZONATION IN BIRD LIFE OF NORTH SHORE OF SKADAR LAKE

— Contribution to Skadar Lake Bird Life —

by Zoran Stojković

and

Vojislav Vasić

S u m m a r y

The North shore of Skadar Lake can be divided into following Zones and Biotopes:

1. Zone of permanent lake water, with two biotops:
  - a) Free water biotop,
  - b) Water Lily biotop.
2. Zone of periodically dry marches, with two biotops:
  - a) Reed biotop,
  - b) Marsh meadows with Willow rests biotop.
3. Zone of inundation.
4. Zone of occasional inundation.

During one-day excursion of May 1, 1968, 51. bird species were registered. The distribution of these species is zonal, the reason lying in the humidity gradient of individual zones. Some bird species are affected by the water regime the whole year during, while the distribution of others depends of the current waterlevel which results in some discrepancies between the growth zonation.

Bird life of periodically dry, flood and occasionally flood zones is of two kind origin: the primitive wood bird life has been reduced and the bird life of free areas extended to its detriment.